

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)

Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)
Гентський університет (Бельгія)

Сучавський університет ім. Стефана чел Маре (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)

Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна)

Сумський державний університет (Україна)

Сумський національний аграрний університет (Україна)

Національний університет «Запорізька політехніка» (Україна)

Державна установа

«Інститут економіки та прогнозування НАН України» (Україна)

Державна установа

«Інститут демографії та проблем якості життя НАН України» (Україна)

Державна податкова інспекція у м. Полтава Головного управління Державної
податкової служби у Полтавській області (Україна)

Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської
організації «Спілка аудиторів України» (Україна)

Торгово-промислова палата України (Україна)

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА



ЗБІРНИК

II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»



With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

06 червня 2024 року

ПОЛТАВА

ПЕРЕВАГИ МОДЕЛІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Щоденна діяльність кожної людини істотно впливає на світ навколо. З кожним роком, незважаючи на намагання зменшити негативний вплив господарської діяльності на природу, більшість екологічних проблем посилюється. Одним з дієвих механізмів зниження негативного впливу на навколишнє середовище, мінімізації відходів та скорочення споживання різних видів сировинних та енергетичних ресурсів є перехід до циркулярної економіки. Циркулярна економіка базується на реалізації замкнутих циклів в процесах виробництва, обігу та споживання – на заміну традиційній лінійній моделі економіки, де продукти просто виробляють, використовують та утилізують. Такий перехід є досить складним, трудомістким та тривалим, до того ж вимагає чіткої правової регламентації [1]. Так до нормативно-правових актів, які регулюють питання циркулярної економіки в світі можна віднести німецький «Закон про цикл замкнутих речовин та управління відходами», «План дій ЄС щодо циркулярної економіки», «Закон про сприяння циркулярній економіці в 11-му та 12-му 5-річних планах» Китаю, тощо. Таким чином, багато країн світу вже розпочали процес переходу на замкнутий цикл виробництва, зважаючи на всі стратегічні переваги. Лідерами серед галузей традиційної економіки з переходу на засади циркулярної можна вважати автомобільну промисловість. Так один із світових флагманів галузі – BMW Group – позиціонує циркулярність та збереження ресурсів як одну з основних цілей компанії, разом із максимально раціональним та ефективним використанням сировини. За даними компанії [2], у середньому 60 кг переробленого пластику інтегрується в новий автомобіль BMW Group – тобто до 20% загальної маси. Також 90% матеріалів високовольтної акумуляторної батареї в електрифікованому автомобілі BMW підлягають переробці. В цілому у 2021 році 99% відходів, які утворилися в результаті світового внутрішнього виробництва компанії у 2,5 мільйони автомобілів на рік, або перероблялися як матеріали (93,4%) або піддавалися подальшій, зокрема термічній, обробці (5,8%).

На відміну від класичної лінійної моделі, альтернативна економічна модель фактично пропонує отримати додаткові джерела прибутку шляхом застосування певних підходів [3]. Так, підхід «дизайн без відходів» – це проектування продукції, яке враховує можливість ремонту, відновлення та повторного використання після закінчення строку служби. «Сегментація потоків» – розмежування між витратними матеріалами і компонентами тривалого користування продукції з метою повторного використання або безпечного повернення в біосферу. При цьому, отримання конкурентних переваг для бізнесу досягається шляхом зміни швидкості споживання ресурсів, а також застосуванням принципів циркулярної економіки «9R»: Refuse – Reduce – Reuse – Repair – Refurbish – Remanufacture – Repurpose – Recycle – Recover. Тобто скорочення використання ресурсів, що в кінцевому результаті: знижує собівартість виробленого товару; переробка та вторинне використання матеріалів; використання продукту для інших цілей; виробництво енергії з матеріалів; продовження строку служби продукту шляхом ремонту та додаткового обслуговування. Це надає можливість реалізувати додаткові комплектуючі товару та отримати прибуток і чи не найголовніше в сучасному світі – сформувати позитивний імідж бренду, лояльність споживачів та подовжити життєвий цикл продукту. Тому циркулярна економіка – безумовно новітня економіка очевидних переваг та додаткових можливостей.

При переході до циркулярної економіки важливим є сталий розвиток країни в цілому. Модель лінійної економіки є нестійкою з точки зору кожного з вимірів сталого розвитку [4]. Перехід від традиційної лінійної економіки до циркулярної призведе не лише до істотної

економії всіх видів ресурсів, а й дозволить суттєво зменшити негативний вплив людини на навколишнє середовище, а саме це є одним із основних базисів сталості. Тож на відміну від лінійної економіки циркулярна спрямована на досягнення екологічної, економічної та соціальної мети, кожна з яких розкривається через сталий розвиток. Сьогодні новітня парадигма сталого розвитку є фактично моделлю такого розвитку країн світу, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби; тобто ця модель орієнтована на досягнення оптимального балансу між трьома складовими розвитку – економічною, соціальною та екологічною.

Наша країна має міжнародні зобов'язання щодо сталого розвитку, визначені стратегічними документами ООН; крім того, основою для впровадження інноваційних перетворень в Україні у напрямі сталого розвитку є Угода про асоціацію між Україною та ЄС. В рамках Угоди про асоціацію наша держава взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації національного законодавства з європейським; це сприяло тому, що в 2017 році було прийнято Національну стратегію поводження з відходами, яка передбачала, зокрема, і запровадження принципів циркулярної економіки. Тобто, стратегічне бачення переходу до циркулярної економіки та сталого розвитку нашої країни ґрунтується на забезпеченні національних інтересів та виконанні міжнародних зобов'язань України щодо такого переходу. При цьому, сталий розвиток передбачає багато різних аспектів, зокрема [5]:

- подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах;
- трансформацію економічної діяльності та перехід на засади «зеленої економіки»;
- високий рівень науки, освіти та охорони здоров'я;
- підтримання довкілля в належному стані, для якісного життя та благополуччя теперішнього та майбутніх поколінь.

Саме за таких умов економічне зростання буде пов'язане не з експлуатацією природних ресурсів, а з широким застосуванням моделей «зеленої економіки», а накопичені в минулому відходи поступово будуть перероблятися та утилізуватися, що призведе до зменшення масштабів та ліквідації значної кількості полігонів. До того ж в експорті відбудеться перехід від сировини та продуктів її первинної переробки до продуктів з високим ступенем доданої вартості, а заходи з енергозбереження дозволять суттєво знизити енергоємність ВВП та залежність від зовнішніх джерел енергії. Тому коли в світовій системі зв'язків та співпраці країн відбувається «історичний злам» та переформатування, Україна має усі шанси стати глобальним успішним прикладом новітньої моделі циркулярної економіки.

Список використаних джерел

1. Модель циркулярної економіки / Дія. Бізнес (за підтримки ПРООН), 2021. URL: <https://business.dija.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki> (Дата звернення: 18.04.2024 р.).

2. Сталий розвиток BMW. Циркулярність і збереження ресурсів / БМВ – Україна (BMW AG). URL: <https://www.bmw.ua/uk/more-bmw/sustainability/sustainability-circularity.html> (Дата звернення: 21.04.2024 р.).

3. Нечитайло Д. З чистого аркуша: як працює і чим вигідна циркулярна економіка. *Економічна правда*. 02 вересня 2020 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/> (Дата звернення: 19.04.2024 р.).

4. Страпчук С.І. Сталий розвиток та циркулярна економіка: порівняння концепцій. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2020. №4. Т.1. С. 114-128. DOI: 10.31359/2312-3427-2020-4-1-114.

5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України №722/2019 від 30.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Дата звернення: 10.04.2024 р.).